

Om glappet i den penningpolitiska debatten

Danske Bank
12 december 2023

S V E R I G E S R I K S B A N K

Per Jansson
vice riksbankschef

Huvudbudskap

- Ofta stor skillnad mellan synen på penningpolitiken i forskningen och (stora delar av) den allmänna debatten
- Ramverk och lagstiftning bygger på huvudfåran i forskningen
- Skillnaderna kan gälla
  - Förutsättningarna för penningpolitiken
  - Varför Riksbanken har den uppgift den har
  - Vilken huvuduppgiften är(!)
- Problematiskt och alltför lite uppmärksammat

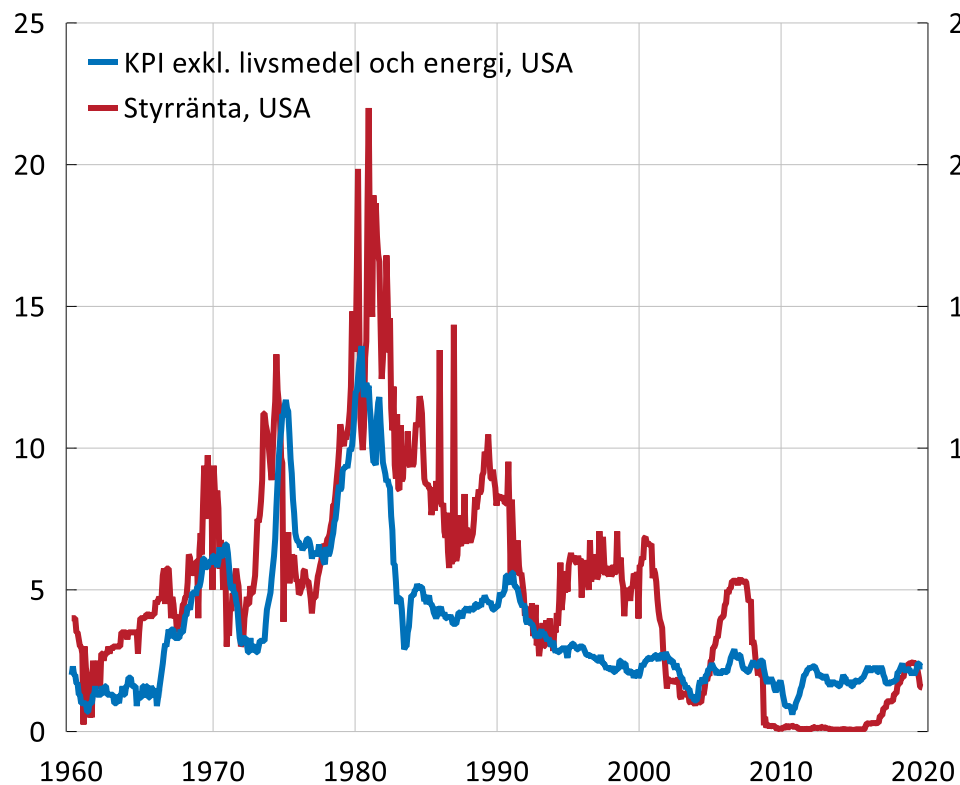
Förbättringar i den nya riksbankslagen: Tydligare formulerat inflationsmål

- ”Låg och stabil inflation”
- Riksdagen måste godkänna målet
- Står bakom nuvarande precisering (2 procent med KPIF)
- Ökad tydlighet och legitimitet – minskad risk för feltolkningar

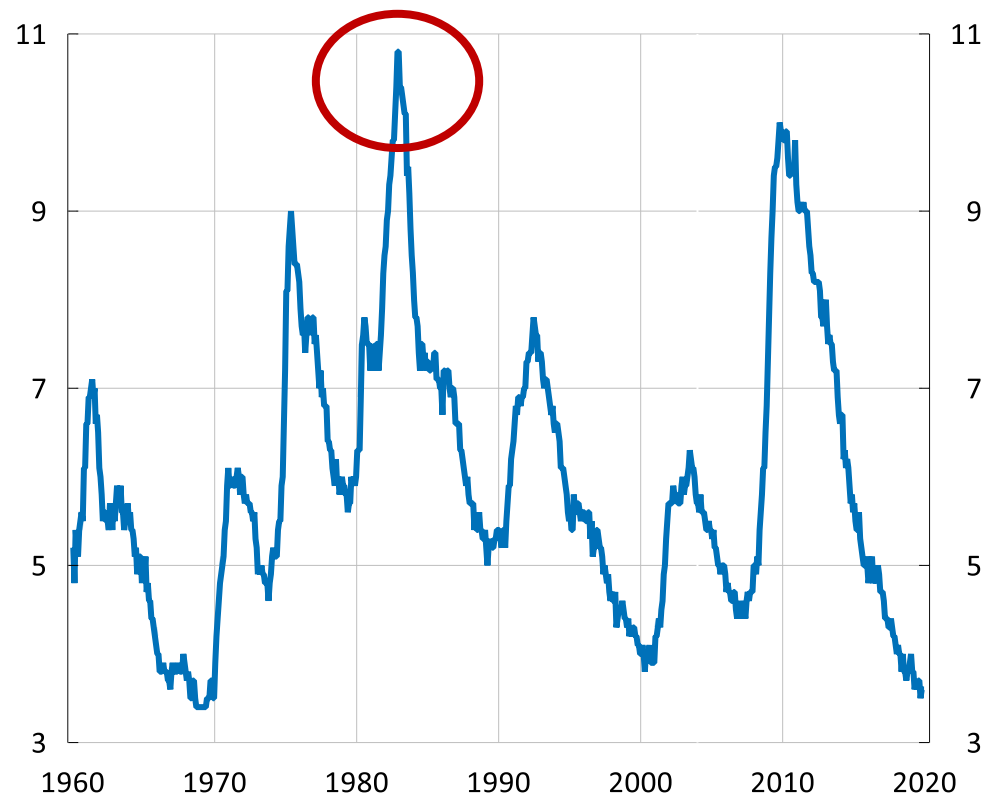
Mycket kostsamt om ankaret släpper: exemplet USA

Styrränta och inflation

Anm. Årlig procentuell förändring (blå) respektive procent (röd), t.v. Månadsfrekvens, säsongrensade data. Arbetslöshet bland personer 16 år och äldre som andel av arbetskraften, t.h.

Arbetslöshet

Källor: SCB, US. Bureau of Labor Statistics, Federal Reserve Bank of New York och Riksbanken.

Förbättringar i den nya riksbankslagen: Finansutskottets utvärdering skärps

- Finansutskottet har utvärderat penningpolitiken varje år sedan 1999
  - Utfrågningar av direktionen med oberoende opponenter
- ”Externa” utvärderingar ungefär vart femte år
- I år speciell rapport från Center for Monetary Policy and Financial Stability vid Stockholms universitet av Hassler, Krusell och Seim
- Rapporten representativ för huvudfåran i forskningen (viktigt)

**Debatt: Den svaga kronan
beror på Riksbanken**

Riksbanken hade fel i allt – nu
betalar folket priset

**”Alltför ensidigt fokus på
att nå inflationsmålet”**

**Höjd ränta gör fler
arbetslösa**

Vad vill vår nya riksbankchef egentligen?

**Minusräntans
värld är galen**

Höjningarna av
räntan har varit
för snabba.

**Riksbanken sågas –
agerade för långsamt**

**Riksbankens fiasko ett
hån mot svenska folket**

Ingves får skulden för galna bostadspriser

**”En riksbank som inget vet
förtjänar inte självständighet”**

**”Riksbanken borde ställa sig i
skamvrån”**

**”Riksbankens experiment
har stått oss dyrt”**

Exempel på vanlig kritik som utvärderingen underkänner

"Minusräntan var ett misstag"

"Räntehöjningarna var för drastiska"

"Den låga räntan och värdepappersköpen ligger bakom den höga inflationen"

"Räntehöjningarna har drivit inflationen"

Utvärderingens invändningar mot penningpolitiken 2022

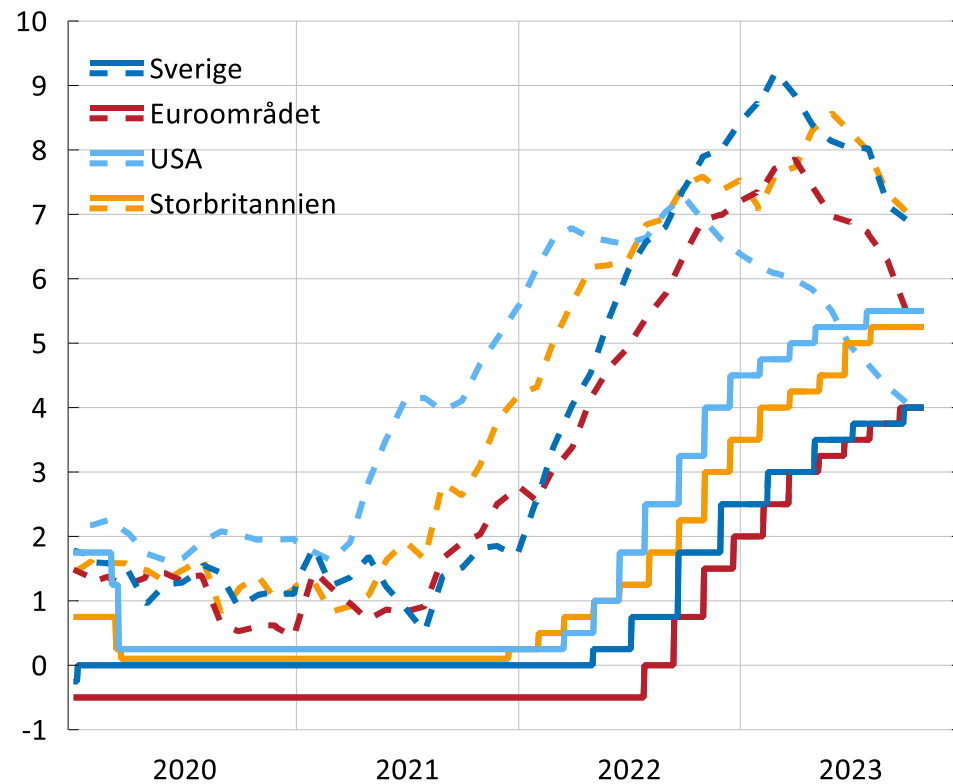

- Riksbanken borde ha höjt räntan tidigare och kraftigare
  - Inflationsprognoserna dåliga
- Riksbanken borde ha börjat sälja av sitt värdepappersinnehav tidigt under 2022
  - Brasklapp: Varken försäljning eller köp av värdepapper särskilt effektivt verktyg
- Men: Riksbanken uppfyllde i stort inflationsmålet 2022
  - Intakt nominellt ankare trots inflation långt över målet
  - Generöst, inflationen med och utan energi 7,7 och 5,9 procent 2022

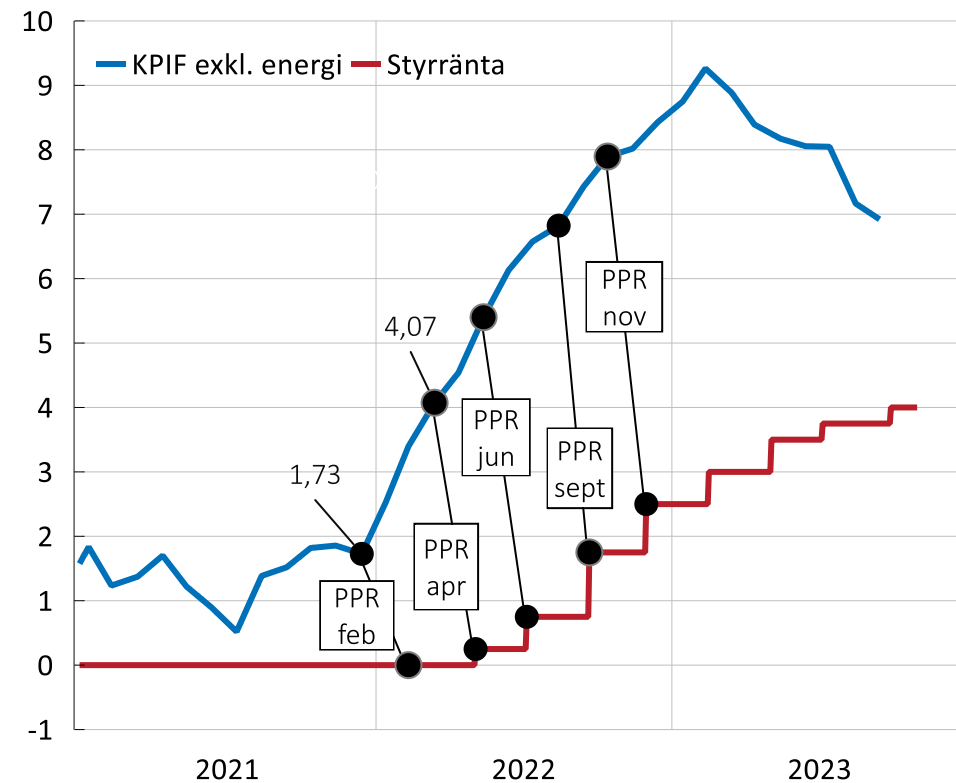
Centralbankerna reagerade med fördröjning

Styrräntor och inflation exkl. energi

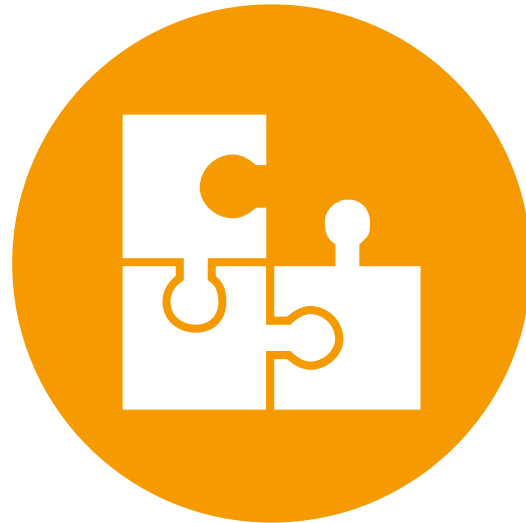
Anm. Heldragna linjer avser styrräntor (procent), streckade linjer avser inflation exkl. energi (årlig procentuell förändring), tv.

Sverige

Källor: Respektive centralbanker, BLS, ONS, Eurostat och SCB.

Två centrala komponenter som ofta saknas i debatten

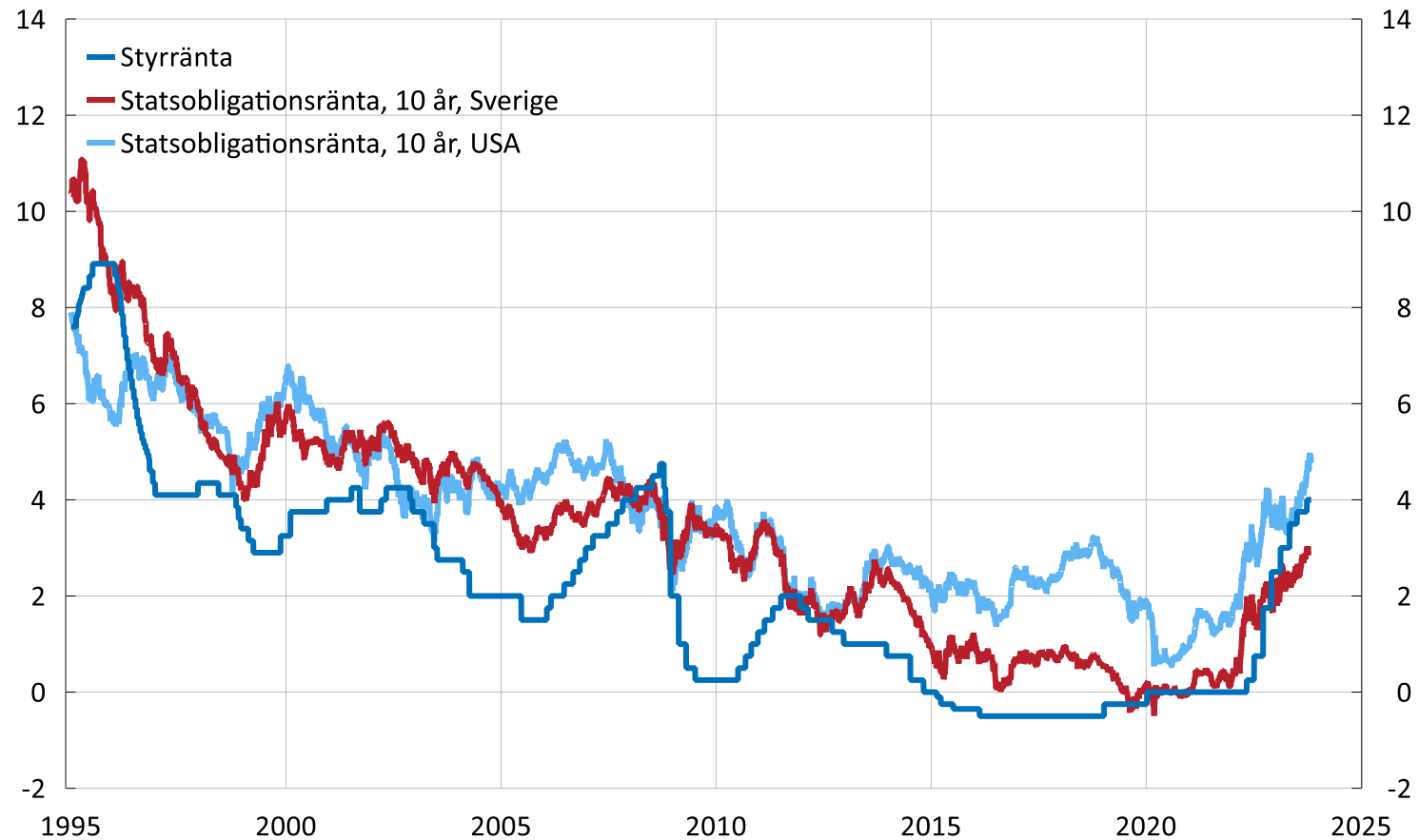

Neutral ränta

Inflationsmålet(!)

Neutrala räntan har fallit trendmässigt

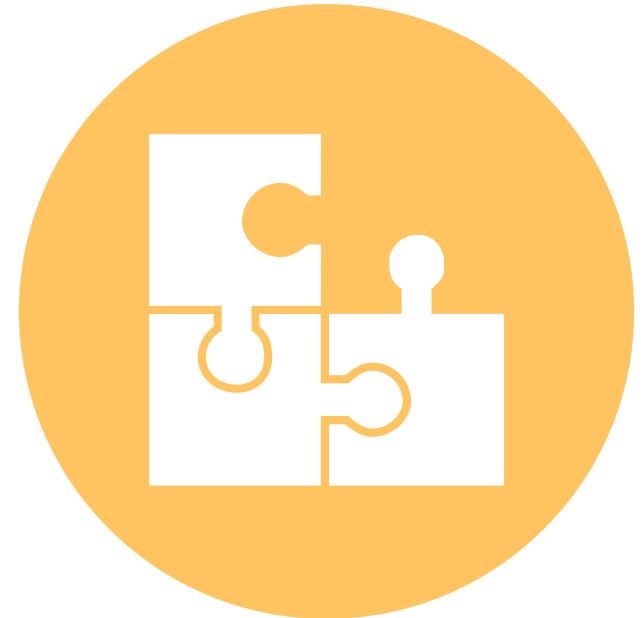

Anm. Procent. Ränta avser nollkupongräntor för Sverige och benchmarkräntor för USA.

Källor: U.S. Treasury, Refinitiv och Riksbanken.

Viktiga slutsatser missas om neutral ränta saknas

- Historiskt låg neutral real ränta ger låg styrränta *i genomsnitt*
- *”Lågräntepolitik”* har ofta handlat om att penningpolitiken *verkat i en lågräntemiljö*
- Negativ styrränta inte lika märkligt fenomen
- Bostadspriser har påverkats av trendmässig nedgång i den neutrala räntan

Inflationsmålet ofta utelämnat

- Oklart vad man tänker sig är Riksbanken huvuduppgift
  - Stabilisera eller stärka kronan?
  - Undvika låg eller negativ ränta?
  - Kortsiktigt stabilisera konjunkturen?
  - Bromsa en uppgång i tillgångspriserna?
- Kritik mot *ramverket* snarare än penningpolitiken
- Ramverket kan förstås också ifrågasättas
  - Men det bör framgå att det är det man gör
  - Högre krav på argumentationen

2%

Huvudsakliga medskick

- Budskapet är *inte* att Riksbanken aldrig gör fel eller aldrig bör kritiseras
  - Kritik i utvärderingen av penningpolitiken 2022
  - Viktig diskussion om hur mycket räntan behöver höjas
- Budskap: Ofta ett glapp mellan forskningen och den allmänna debatten
  - Alltför lite uppmärksammat
- Tydligt i utvärderingen av penningpolitiken 2022
  - Särskilt avsnitt med "vanlig kritik mot Riksbanken"
- "Samma spelplan" förutsättning för meningsfull diskussion